

dedicandus est mente, in nostro imo consecrandus est pectore? » Arnobius lib. 6. *adversus Gentes* in eodem sensu dicit: « Numquid Deum delubris aut templorum constructionibus honoramus? » Et Lactantius lib. 2. cap. 2: « Quid sibi templa? quid aræ volunt? quid denique ipsa simulacra, quæ aut mortuorum aut absentium simulacra sunt? »

Ex hisce ergo criminationibus Gentilium et Christianorum responsionibus solum colligere licet, tribus prioribus Ecclesiæ sæculis Christianos nulla habere templa more Gentilium. Minime vero inferri potest non habuisse ecclesias eo modo quo semper catholici habuerunt tempore persecutionis.

Consule Jo. A. Assemani *de Ecclesiis*. Manhart. *de Antiq. Christ.* Pellicia *de Christian. Eccles. politica* T. 1. lib. 2. Mamachi *De Costumi...* T. 1. Bingham lib. 8. Ciampini *de Sacris ædificiis a Const. constructis*.

(5. Cætera Ecclesiæ ornamenta ad peculiare articulos remittendo hic de luminariis et vasis pretiosis agam.

De luminis usu penes primitivæ ecclesiæ Christianos nobis est testis Epiphanius in epistola ad Jo. Hierosol. data: « Quum venissem in villam quæ dicitur Arablatha, vidissemque præteriens ibi lucernam ardentem, interrogassemque quis locus esset, didicissemque esse Ecclesiam. » Item Hieronymus adversus Vigilantium stylum acuens: « Cereos non clara luce accendimus, sicut frustra calumniaris, sed ut noctis tenebras hoc solatio temperemus, et vigilemus ad lumen, ne cæci tecum dormiamus in tenebris.... Per totas Orientis Ecclesias quando legendum est Evangelium accenduntur luminaria jam sole rutilante, non utique ad

fugandas tenebras, sed ad signum lætitiæ. »

De Vasis aureis in Ecclesia nobis est auctor, qui dicit: Laurentius dispersit, deditque pauperibus vasorum aureorum thesauros, ne ad tyranni manus pervenirent. Nobis est auctor Prudentius qui canit per ea tempora auro libare antistites, auroque nocturnis sacris adstare fixos cereos. Et apud Theod. lib. 5. cap. 11. Julianus Apostata exclamat Ecclesiæ Antiochenæ videns thesauros: « Quam pretiosis vasis filio Mariæ ministratur! » Gregorius Turonensis testatur pretiosissimam suppellectilem vasorum aureorum inventam fuisse in arenariis persecutionum tempore obstructis, deinde apertis, in quibus Christiani sacra peragere conventusque habere consueverant. Lucianus apostata et religionis omnis illusor in Ecclesiis Christianorum laquearia auro fulgentia se vidisse testatur. Paulinus lib. 8. *Epist.* 2. Ecclesiarum januas, ebore et argento interductas describit; altaria gemmis ornata commemorat. In mysteriis sacris vasis gemmis coronatis usus est Basilius Magnus, uti ex Amphiloquio in ejus vita accepimus. Scribit Cedrenus Justinianum Imperatorem mensam altaris fieri curavisse, in qua omnia metallorum genera, omnes gemmarum species, omneque lignum pretiosum includebantur. De tempore recentiori nil dicam, allata documenta sufficienter demonstrant antiquissimum usum tum luminarium cum etiam vasorum pretiosorum penes primitivæ Ecclesiæ Christianos, etiam illis temporibus quibus Christiani circuibant in melotis, in pelilibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti, in solitudinibus errantes, in montibus et speluncis, et in cavernis terræ.

EDICTA LAICALIA.

ARTICULUS UNICUS EX EDITIONE BARBIELLINIANA.

SUMMARIUM.

1. Edicta laicalia etiam ab Ecclesiasticis condi possunt. — 2. 3. Quid si ab Ecclesiasticis condantur.

(1. Edicta laicalia non modo a laicis, sed etiam ab Ecclesiasticis personis possunt condi. Quoad edicta a laicis personis promulgata conveniunt omnes, Ecclesiasticos iisdem non subesse. Cap. *Non minus*, de immunitate Ecclesiarum: « Non minus pro peccato illorum, qui faciunt, quam pro illorum detrimento, qui sustinent, grave nimis esse dignoscitur, quod in diversis mundi partibus Consules Civitatum et Rectores, necnon et alii, qui potestatem habere videntur tot onera frequenter imponunt Ecclesiasticis, ut inferioris conditionis factum sub eis Sacerdotium videatur, quam sub Pharaone fuerit, qui legis divinæ notitiam non habebat.... Quocirca sub anathematis restrictione fieri de cætero talia prohibemus, nisi Episcopus, et Clerum tantam necessitatem, vel utilitatem aspexerint, ut absque ulla exactione ad relevandas communes utilitates, vel necessitates, ubi laicorum non suppetunt facultates subsidia per Ecclesias existiment conferenda. Si autem Consules, aut alii de cætero

— 6. Distinctio inter Edicta *Prohibitiva* et *Privilegiativa*. 7. 10. Quid si hujusmodi Edicta circa SS. Canonum observantiam versentur. — 11. 14. Quid si ab Ecclesiasticis etiam debeant amplecti.

ista commiserint et commoniti desistere noluerint, tam ipsi quam fautores eorum excommunicationi se noverint subjacere, nec communioni reddantur, donec satisfactionem fecerint competentem. » Idem ab Imperatoribus definitum legimus in leg. 12. § 1. et *Auth. Cassa* Cod. de *Sacrosanct. Eccles.* Rot. in recent. part. 9. dec. 412. n. 1. cor. Lancet. dec. 561. et dec. 1125. a n. 10. ad n. 17.

(2. Quid vero si non a laico, sed a persona Ecclesiastica hujusmodi edicta prodierint? Hoc casu distinguendum est inter jurisdictionem ordinariam et jurisdictionem delegatam. (3. Si auctor Edicti delegata tantum jurisdictione polleat, tunc Edictum Ecclesiasticas personas non afficit. Ut enim lex obliget, necessario requiritur, ut legislatoris jurisdictione subsit, qui legi obtemperare debet, quod non verificatur in Ecclesiasticis respectu legislatorum Ecclesiasticorum delegatam tantum jurisdictionem habentium. (4. Si vero legislator Ecclesiasticus ordinaria

munitus sit jurisdictione, tunc jure obligat subditos. (5. Ideoque in his casibus inspiciendum non est, an edicta ex justa et legitima causa procedant, sed an ex persona habente jurisdictionem in personam ecclesiasticam, alias ex defectu jurisdictionis numquam executionem merentur, ut distinguit Panormit. in cap. *Ecclesia Sanctæ Mariæ* de constit. n. 4. et sub num. 23, vers. *Unde nullo modo*. Rot. in Nuper. tom. 6, dec. 280, num. 26 et 27. cor. Crisp. dec. 221, num. 6. (6. Inopportuna etiam non est distinctio inter edicta *prohibitiva*, et *privilegiativa*. *Prohibitiva* a jurisdictionem non habentibus emissa, indistincte Ecclesiasticos numquam ligant, secus vero interdum *Privilegiativa Gramatic.* dec. 100. num. 16. Sperl. *decis. for. Eccles.* 12. num. 29. junct. num. 32, et seq. Pignatell. tom. 3, consult. 59. a num. 18. ad fin. Rot. cor. Falconer. tit. *de Vita et honestate Cleric.* dec. 2, num. 22. (7. Quod si edicta hujusmodi circa Sacrorum Canonum observantiam versentur, tunc Sacra Congregatio Immunitatis solet ordinariis injungere, non ut edicta approbet, sed ut novam super eadem controversia legem condant, ut observatum legitur in una Tarantina 12 Decembris 1651. quam enuntiat, Fatolill. in *praxi Immunit. Eccles.* part. 5, tract. 5, sect. 154. num. 8.

(8. Nec obstat, quod Ecclesiasticus sit auctor edicti. Ubi enim non uti Ecclesiasticus, sed uti princeps secularis legem constituit, et jurisdictione delegata tantum potitur, numquam potest Ecclesiasticos ad observantiam adigere, in quos soli ordinarii jurisdictionem ordinariam exercent. Fatolill. in *praxi Immunit. Eccles.* p. 5, tract. 5, sect. 133. n. 8. Rot. cor. Falconer. l. c. et cor. Crisp. dec. 352. n. 8, et seq. et ita de Cardinali Legato Ravennatensi definivit eadem Sacra Immunitatis Congregatio cor. Scotto 27 Martii 1696. et de Legato Ferrar. aliam idem Fatolill. loc. c. sect. 53, num. 1. affert Sac. Congregat. Immunit. re-

EDUCANDÆ.

Educandarum puellarum admissio in monasterium fieri nequit sine apostolica licentia, et ordinariarum examine. Bened. XIV, tom. 2, constit. 26, incip. Per binas.

Pro matrimonio et sepultura educandarum: Vide verb. Matrimonium, art. 2, n. 115, ad 121 alia ad rem; vide verb. Monialis, art. 1, num. 1, ad 63.

EJICERE, EJECTI A RELIGIONE.

SUMMARIUM.

1. Religiosi professi vere incorrigibiles possunt licite ejici a Religione. — 2. Afferuntur ad hoc Decreta Sac. Congreg. Concil. Urbani VIII. jussu edita de Regularibus Apostatis et Ejectis. — 3. Adducitur Decretum ejusdem Sacræ Congregationis Innocentii XII. jussu editum moderatorium, et Incorrigibilium respective innovatorium. — 4. Ad expulsionem incorrigibilium quinque prærequiruntur, et enumerantur. — 5. Recidivatio in ordine ad expulsionem non requiritur quod fiat in idem crimen specie, sed sufficit quod fiat in alia delicta, quamvis specie diversa. — 6. Monitio, seu punitio debet esse trina. — 7. Processus debet esse instructus juxta cujusque Religionis stylum, et constitutiones, et per ipsum debent plene probari causæ expulsionis. — 8. Carceratio formalis licet alias debuisset per integrum annum,

solutionem in una Ferrar. 18 Octobris 1633. lib. 2, decret. Paul. Secret. (9. Neque satis est, ut edicti auctor sit Ecclesiasticus, et ordinaria jurisdictione præditus, sed insuper requiritur, ut personæ, a quibus Edicti observantia exigitur, sint ejusdem jurisdictioni subjectæ Rot. cor. Falconer. tit. *de Offic. Ordinar.* dec. 5, n. 2, et num. 14. (10. Quamvis enim Episcopus ordinariam in Ecclesiasticos omnes habeat jurisdictionem, sibi tamen arrogare non valet jus, ut ipsius edicta extra propriam Diocesim observentur. Piton. *Controv. Patronor.*, allegat. 100, num. 592.

(11. Esse tamen potest, ut in aliquibus casibus edicta etiam laicorum ab Ecclesiasticis debeant amplecti, ut si publicam respiciant utilitatem, dummodo a Summo Pontifice sint confirmata. (12. Cum enim præcipue Ecclesiastici publicæ teneantur consulere utilitati, et Summus Pontifex in omnes Ecclesiasticos jurisdictionem habeat, ita æquum est, ut et ipsi hujusmodi edicta servant, Summusque Pontifex ad id jure potest eosdem adigere. Sperl. *dec. Jur. Eccl.* 13, n. 14. Oter. *de Pascuis.* quæst. 8, n. 7, et seq. Rot. cor. Emerix jun. dec. 1154. num. 1. et dec. 1222. num. 1 et 5. (13. Præsertim si per exemptionem Ecclesiasticorum inutilia prorsus redderentur, et ita facilis omnibus præberetur occasio eludendi edicti, et publica vota, bonumque fraudandi. Gratian. *Discept. forens.* 80, n. 1. Card. de Luc. *de Jurisdic.* disc. 66. per tot. præsertim num. 6. (14. Quin unius dissensus valeat talium edictorum observantiam impedire, adeo ut si quis vectigalium defraudator repertus sit, coram Judice Ecclesiastico conveniendus, et pœna ab ipso expensa non Fisco, sed Locis Piis applicatur. Rot. cor. Emerix jun. dict. dec. 1154. num. 4, et 21.

Reliqua, vid. in verb. *Fruentum* et verb. *Lex*, art. 3, num. 14, ad 78.